

Ohjeet digitaaliseen turvallisuuteen

Sisällys

Ohjeet digitaaliseen turvallisuuteen	1
1. Johdanto.....	1
2. Salasanat	1
3. Epäilyttävät linkit ja tietojenkalasteluyritykset.....	1
4. Turvallisemmat viestintäryhmät	2
5. Sateenkaariperheet ry:n edustajan ja toimintaan osallistuvan välinen vuorovaikutus.....	2
6. Tekoälyn käyttö.....	2
7. Botit.....	2
8. Tunnista trollaus ja anti-gender -retoriikka	2
9. Vihapuhe ja häirintä verkossa	3
10. Lisätietoa ja tukea	3

1. Johdanto

Turvallisuus on Sateenkaariperheet ry:n toiminnan keskiössä. Tästä dokumentista saat nopeita vinkkejä ja ohjeita siihen, miten voit toimia turvallisemmin digitaalisissa ympäristöissä. Sateenkaariyhteisöön voi joskus liittyä ikäviä lieveilmiöitä, kuten trollausta ja vihapuhetta, joihin on hyvä olla olemassa työkaluja. Usein uhka voi olla vain teorettinen, mutta *better safe than sorry*.

2. Salasanat

- Saat sinulle olennaiset salasanat liittyessäsi vapaaehtoiseksi tervetuloa-kirjeen mukana
- Jos salasana unohtuu, voit tarkistaa sen työntekijöiltä (esim. vapaaehtoistoiminnan koordinaattori). Älä jaa tai vaihda salasanaa omin päin. Jos päädyt vaihtamaan salasanan jostain syystä, ilmoita siitä aina työntekijöille.

3. Epäilyttävät linkit ja tietojenkalasteluyritykset

- Sometilin yksityisviesteihin saattaa joskus putkاهدella bottitilejä, jotka yrittävät kalastella tietojasi. Joskus feikkitilit tekeytyvät esimerkiksi Metan ylläpidoksi, ilmoittavat tilisi olevan poistouhan alla ja ohjaavat klikkaamaan linkistä/antamaan henkilökohtaisia tietoja. Toimi näin:
 - Älä luota viesteihin, joissa vaaditaan rahaa, tarjotaan lahjoja tai uhataan poistaa tai estää tili.
 - [Ilmianna](#) ja [estä](#) nämä tilit mahdollisimman pian.
 - Tiliäsi koskevat Instagramin tai Facebookin sähköpostiviestit tulevat vain osoitteista @mail.instagram.com tai @facebookmail.com ([Metan ohje](#))
 - Jos klikkasit oudon sivuston linkkiä ja/tai syötit käyttäjätunnuksesi ja salasanasi, kirjaudu tilillesi (jos mahdollista), vaihda salasana ja kirjaudu ulos kaikilta laitteilta, joita et omista. Jos et pääse kirjautumaan tilillesi, lue tarkemmat ohjeet [Instagramin](#) tai [Facebookin ohje- ja tukikeskusta](#).
 - Joskus toinen tili voi teeskennellä olevasi sinä: [Ohje feikkitilien ilmiantamiseen](#).
 - Jos kaipaat apua, olet vaihtanut salasanan tai epäilet antaneesi tietoja väärille tahoille, ota rohkeasti ja matalalla kynnyksellä yhteyttä [Sateenkaariperheet ry:n työntekijöihin](#), kuten viestintäpäällikköön

- Jos epäilet joutuneesi huijauksen tai hyökkäyksen kohteeksi, [tee rikosilmoitus](#).

4. Turvallisemmat viestintäryhmät

- Osalla paikallistiimeistä on omia sisäisiä WhatsApp-ryhmiä oman alueen sateenkaariperheille. Sateenkaariperheet ry:n työntekijät eivät hallinnoi tai moderoi paikallistiimien/vapaaehtoisten WhatsApp-ryhmiä, mutta voivat antaa suosituksia ja hyviä käytänteitä näiden käyttämiseen turvallisemmin.
- **Miten varmistua siitä, että ryhmään tulijat ovat kohderyhmään kuuluvia?**
 - WhatsApp-ryhmän liittymislinkkiä ei pidä jakaa suoraan sosiaalisessa mediassa (esim. Instagram story), mutta somessa voi kertoa ryhmän olemassaolosta
 - Liittymislinkki lähetetään vain luotettaville tahoille, esim. tapahtumaan osallistuneelle tai luotettavan oloisille profiileille, jotka lähestyvät yksityisviestillä
 - Uusia ryhmän jäseniä voi pyytää esittelemään itsensä omalla nimellään
- Turvallisemman tilan periaatteet pätevät myös digitaalisilla alustoilla ja ne kannattaa linkata WhatsApp-ryhmän kuvaukseen sekä uusille ryhmäläisille

5. Sateenkaariperheet ry:n edustajan ja toimintaan osallistuvan välinen vuorovaikutus

- Joskus toimintaan osallistuvat ottavat yhdistykseen/paikallistiimiin yhteyttä sosiaalisen median (esim. Facebook-sivun tai Instagramin yksityisviestien) kautta. Mikäli keskustelussa huomaa yhteydenottajan aloittavan keskustelua arkaluontoisesta aiheesta, ohjaa keskustelu käytäväksi tietoturvallisemmassa kanavassa esimerkiksi sähköpostitse, puhelimitse tai kasvotusten. Ole siis huolellinen salassapidettävän tiedon suhteen.

6. Tekoälyn käyttö

- Tekoälyn käyttö yleistyy ja sitä myös säädellään. Jos esimerkiksi someen julkaistu kuva on tehty tekoälyllä, tämä tulee merkitä selkeästi ([EU:n tekoälysäädös](#)). Sateenkaariperheet ry:ssä emme käytä tekoälyä kuvien luomiseen. ChatGPT:tä ja Copilotia voidaan hyödyntää erilaisten tekstien luonnostelussa.
- Käyttäjän on hyvä arvioida somen sisältöjä (kuvia, videoita, ääntä) kriittisesti ja tiedostaa, että tekoälyllä voidaan tuottaa harhaanjohtavaa ja epäaitoa sisältöä.

7. Botit

- Botit ovat käyttäjätunnuksia, jotka toimivat usein automatisoidusti jonkin ohjelman avulla. Botteja saatetaan hyödyntää epäaidon osallistumisen ja feikkisisältöjen loputtomaan tehtailuun tai sähköpostin/palvelun pommittamiseen. Jos epäilet jollain tililläsi bottiongelmia, ota yhteyttä vastaavaan työntekijään. Lue lisää boteista [faktabaari.fi](#)

8. Tunnista trollaus ja anti-gender -retoriikka

- **Trolleilla** viitataan sosiaalisessa mediassa ja keskustelufoorumeilla käyttäjiin, joiden pyrkimys on muiden käyttäjien ärsyttäminen ja provosoiminen viihteen vuoksi. Trollitilit voivat myös levittää tietyn aatteen, jopa valtion propagandistista sisältöä. Trolli voi olla ihminen tai trollibotti.
- **Anti-gender -liikehdinnällä** tarkoitetaan järjestäytyntä toimintaa, jonka tarkoitus on polkea ihmisoikeuksia ja estää yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistymistä. Anti-gender -retoriikalla tarkoitetaan liikkeelle tyypillisiä argumentointitapoja, joista on hyvä olla tietoinen.
- **Anti-gender -liikkeen retorisia keinoja ovat esimerkiksi:**
 - *Ihmisoikeuspuheeseen verhoutuminen*: puhe lapsen oikeuksista ja lapsen parhaasta ("poikien pitää saada olla poikia ja tyttöjen tyttöjä", "lasta ei pidä lokeroida, sukupuolinen identiteetti on ohimenevä asia"), heteroydinperheestä luonnollisena instituutiona, terveestä seksuaalisuudesta ja biologisesta sukupuolesta

- *Ansakysymykset:* pyydetään selittämään, ”mikä on naisen tai miehen määritelmä” tai ”kuinka monta sukupuolta oikein on” ja yritetään harhauttaa vastaaja sanomaan jotain, joka voidaan nostaa tikunnokkaan -> keskustelun asetelma kääntyy defensiiviseksi ja reaktiiviseksi
- *Sananvapautteen vetoaminen:* sananvapaus kulkee aina käsikädessä myös vastuun kanssa, eikä sen nojalla voi viljellä syrjivää retoriikkaa.
- **Tehokkain keino trollaukseen ja anti-gender -retoriikkaan puuttumiseksi on se, ettei siihen lähdetä mukaan.** On parempi taktiikka ”olla ruokkimatta trollia” ja vahvistaa omaa viestiään sen sijaan, että lähtee puolustuskannalle provosoivan retoriikan vietäväksi. Jos huomaat tällaista retoriikkaa esimerkiksi somepostauksen kommentteissa, voit kertoa tästä työntekijälle, ottaa kuvankaappauksen ja poistaa kommentin. Esimerkiksi pride-tapahtumassa ständillä keskustelu kannattaa ohjata muihin teemoihin ja muistuttaa, millaista toimintaa järjestää ja mistä itseasiassa on paikalla keskustelemassa.
- Lue lisää anti-genderistä: [naisjärjestöt.fi](https://naisjarjestot.fi) | pride.fi

9. Vihapuhe ja häirintä verkossa

- Riskit vihapuheeseen ja häirintään Sateenkaariperheiden ja tiimien somekanavilla/sähköpostitse voivat kasvaa, kun:
 - sateenkaarteemat ovat paljon esillä, esim. pride (touko-syyskuu)
 - sukupuolivähemmistöt ja esimerkiksi transihmisten lapsiperheellistymistä koskevat teemat ovat esillä julkisessa keskustelussa
 - käynnissä on vaalit
 - käynnissä on jonkin aloitteen tai lain käsittely/valmistelu (esim. translaki, eheytystoiminnan kieltäminen), mikä saa medianäkyvyyttä
- Häiriökommentit kannattaa piilottaa tai poistaa, tämä on EU:n asettamien [käytännösääntöjen](#) mukaista. [Näin piilotat kommentteja \(Metan ohje\)](#). Jos kommentin piilottaa, näkyy se edelleen kommentin kirjoittajalle sekä tämän kavereille/seuraajille. Joissain tilanteissa kommentti voi siis olla järkevä poistaa kokonaan, mutta tällöin kommentin sisältö on hyvä ottaa talteen (kopio/kuvankaappaus). Häiriökommentoinnista kannattaa aina kertoa [Sateenkaariperheet ry:n viestintäpäällikölle](#) tai häirintäyhdyshenkilöille yhdenvertaisuus@sateenkaariperheet.fi
 - **On tärkeää, että ei-toivotut tilanteet ja mahdollinen vihapuhe tunnistetaan ja saadaan tilastoitua. Vapaaehtoisella on oikeus tukeen ja kannustamme lämpimästi kertomaan tapahtuneesta työntekijöille, jotka voivat ottaa asian hoitaakseen. Sinun ei tarvitse jäädä yksin inhottavien tilanteiden edessä.**
- Toistuvaa häiriötä aiheuttavat käyttäjät kannattaa [estää](#) ja [ilmiäntää](#), jos käyttäjä toimii alustan [yhteisösääntöjen](#) vastaisesti.

10. Lisätietoa ja tukea

Sateenkaariperheet ry:n viestintäpäällikkö ja muu henkilöstö – [Yhteys](#)

Sateenkaariperheet ry:n yhdenvertaisuusvastaavat – [Yhteys](#)

Someturva blogi – someturva.fi

Tutustu Sateenkaariperheet ry:n [vihapuhetta ja -rikoksia koskevaan toimintaohjeeseen](#) (tulostettavassa muodossa)

[Suomen PEN – Vihapuhetyökälypakki](#)